

Dilnavoz YUSUPOVA

ARUZ VA MUMTOZ
POETIKAGA KIRISH

**SHUHRAT SIROJIDDINOV, DILNAVOZ YUSUPOVA,
OLIMJON DAVLATOV**

NAVOIYSHUNOSLIK

(1-kitob)

Darslik

Muharrir Ismat Xudoyorov
Sahifalovchi Ilhom Jumanov
Musahhih Diyora Abdujalilova

•TAMADDUN• nashriyoti. 100029.
Toshkent shahri, Navoiy ko'chasi, 30-uy.

Nashriyot litsenziyasi raqami AI №247.
02.10.2013-yilda berilgan.

Bosishiga ruxsat etildi 26.11.2019-y. Bichimi 84 x108^{1/2}/_{or}
UZ-SchoolBook garmiturasi. Ofset usulida. Nashriyot bosma tabog'i 32.5.
Adadi 1000 nusxa. Bahosi kelishilgan narxda.

•Print Line Group• XK bosmaxonasida chop etildi.
100097, Toshkent sh., Bunyodkor shohko'chasi, 44.
Tel.: (+998) 71-276-37-00. Buyurtma № 410.

MUNDARIJA

I QISM. ARUZ VAZNI QOIDALARI

Soʻzboshi oʻrnida	4
Aruz tizimi haqida umumiy maʼlumot	6
Aruzning nazariy asoslari	11
Qisqa, choʻziq va oʻta choʻziq hijjolar	11
Aruzda rukn va bahr tushunchasi	21
Bahrlar va ularning tarkibiy tuzilishi	33
Bir xil asliy ruknlardan tarkib topgan bahrlar	
Ramal bahri	37
Ramal bahrining musamman vaznlari	42
Ramal bahrining musaddas vaznlari	56
Hazaj bahri	62
Hazaj bahrining musamman vaznlari	68
Hazaj bahrining musaddas vaznlari	81
Ruboiy vaznlari	90
Axrab shajarasi	92
Ruboiy vaznining axram shajarasi	105
Rajaz bahri	116
Mutaqorib bahri	122
Mutadorik va komil bahrlari	134
Turtli asliy ruknlar va ularning tarmoqlaridan tarkib topgan bahrlar. Sariʼ bahri	140
Xafif bahri	146
Mujtass bahri	153
Muzoriʼ bahri	160
Munsarih bahri	167
Tavil bahri	172
Ariz bahri	174
Mumtoz aruzshunoslik asoslari	176

II QISM. MUMTOZ POETIKA ASOSLARI

Mumtoz poetika haqida umumiy maʼlumot	186
Mumtoz adabiyotda adabiy turlar va sheʼr navʼlari	
Baytli sheʼr shakllari	195
Musammatlarning shakliy xususiyatlari	230
Ilmi badiʼ yoki badiiy sanʼatlar talqini. Lafziy sanʼatlar	250
Maʼnaviy sanʼatlar	266
Mushtarak sanʼatlar	279
Ilmi qofiya haqida maʼlumot	289
Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati	297